Gweithredu Hinsawdd Machynlleth #2

Croeso i'r ail Cylchlythyr Gweithredu Hinsawdd Machynlleth! Gobeithio y byddwch chi'n mwynhau darllen am yr hyn y mae pobl yn ei wneud yn lleol, ac yn cysylltu ag unrhyw fentrau y mae gennych ddiddordeb ynddynt. Cysylltwch â Freya gyda syniadau ar gyfer y cylchlythyr, neu i gael eich rhoi mewn cysylltiad ag unrhyw un o'r mentrau yma: freya@ecodyfi.cymru 07845774642.

Effeithlonrwydd Ynni mewn Cartrefi - lansiad y prosiect!

Byddwn yn gallu gweld lle mae gwres yn dianc o'n cartrefi a dysgu am fesurau arbed ynni y gallwn eu gwneud, gyda'r camerâu delweddu thermol cymunedol newydd a'r 'Energy Champion' lleol newydd, Giulio Mescia. Mae Giulio wedi cael ei ddyfarnu gyda chefnogaeth Rhwydwaith Arbed Ynni Mawr Cyngor y Dinasyddion. Bydd Giulio yn darparu cefnogaeth am ddim i helpu pobl i arbed arian a chadw eu tai yn gynnes. Mae'r gefnogaeth yn canolbwyntio ar, ond heb fod yn gyfyngedig i, y bobl sydd fwyaf angen arbed ar filiau ynni ac a allai fod yn gymwys i gael gafael ar gymorth pellach, cyllid grant, a gostyngiadau ond efallai nad ydynt yn ymwybodol ohono (gan gynnwys BAME, anabl, pobl â plant ifanc, iechyd meddwl, tai cymdeithasol, di-waith, pobl hŷn). Os oes gennych chi neu'ch sefydliad gysylltiad ag unrhyw un o'r grwpiau hyn, neu os oes gennych ddiddordeb mewn gwybod mwy am arbed ar filiau ynni, cysyllwt giulio@ecodyfi.cymru

Delwedd: octopus.energy.Gweld tŷ trwy'r camera delweddu thermol.

Bioamrywiaeth ym mynwent Eglwys San Pedr

Gyda chytundeb warden yr eglwys gadawyd darn bach (tua 20x20m) o fynwent Sant Pedr heb ei dorri yng ngwanwyn / haf 2021. Canfu arolwg o'r planhigion blodeuol a'r gweiriau yng nghanol mis Awst 27 o rywogaethau o ddigonedd amrywiol. Ddiwedd mis Awst torrodd a chliriodd Tom Brown a David Elias hanner yr ardal a pentyrru'r codiadau ar gyfer compost. Yr hanner arall, gyda'r gadawyd cytundeb warden yr eglwys heb ei dorri i ddarparu rhywfaint o barhad o lystyfiant hir ar gyfer bywyd infertebrat. Y flwyddyn nesaf bydd y patrwm torri yn cael ei wrthdroi. Gobeithiwn dros amser y bydd y gwaith hwn yn gwella amrywiaeth planhigion ac anifeiliaid ym mynwent yr eglwys. Mae opsiwn ar gynnwys darn mwy o'r ddaear pe bai digon o lafur i'w dorri a'i gertio ar gael. Mae'r Grŵp Bioamrywiaeth yn cwrdd ddydd Mawrth 1af bob mis, 6.30pm Gerddi Bro Ddyfi.

Panel Cyngor Tref - Ynni yn y Plas

Mae Cyngor Tref Machynlleth wedi sefydlu 2 banel i gynnwys cynghorwyr ac aelodau o'r gymuned. Mae un i edrych ar yr egni yn y Plas eisoes wedi cwrdd a hyd yn hyn mae wedi bod yn trafod llawer o bosibiliadau ar gyfer arbed ynni. Nid yw'r un i drafod gweithredu gweddill y cynllun gweithredu wedi'i gyflawni eto. Os oes gennych ddiddordeb cysylltwch ag Ann MacGarry - ann.macgarry@machynlleth-tc.gov.uk

Llwyddiant wrth newid Goleuadau Stryd yn Bont Dolgadfan ~ Fiona Cauley

Rwy'n byw mewn pentrefan gyda phum goleuadau stryd, a deuthum yn ymwybodol y gaeaf diwethaf bod tri o'r rhain wedi'u diffodd tua hanner nos. Arhosodd y ddau arall ymlaen trwy'r nos, gan ddisgleirio llawer o olau i mewn i ychydig o dai. Gofynnais i'r cyngor (Powys) a allent ddiffodd y ddau olaf mewn aliniad â'r lleill. Fe wnes i ddarganfod trwy ymchwil ar-lein fod Powys wedi awgrymu cyflwyno llai o oleuadau stryd fel mesur cyllidebol ychydig flynyddoedd yn ôl ond nad oedd wedi cwrdd â derbyniad cyffredinol gan y cyhoedd; ac roedd mesurau arbed ynni dilynol (cyfnewid y bylbiau am fylbiau LED) wedi bod yn garbon-effeithiol ond, wrth gwrs, wedi costio arian. Ceisiais siarad â Chyngor Sir Powys, gan ddefnyddio eu

ffurflen gyswllt, ffonio ac e-bostio. Cymerodd sawl ymgais ac roedd yn rhaid i mi ddal i fyny fy datrysiad. Fodd bynnag, ar ôl tua 4 wythnos o gyfathrebu, cefais fy ngwobrwyo â'r newyddion da y byddai Mr L. Williams, Swyddog Prosiect Priffyrdd, Trafnidiaeth ac Ailgylchu yng Nghyngor Powys yn wir yn trefnu i'r ddwy oleuadau stryd olaf yn Bont gydlynu eu goleuadau amseroedd gyda'r tri arall. Felly, ers canol mis Ebrill 2021, rydym wedi mwynhau ymdeimlad o arbed cyllideb a charbon i'r Cyngor, ond yn bwysicach fyth, bellach wedi cael y pleser o ddim goleuadau cyhoeddus o 11.30pm, fel y gallwn fwynhau rhyfeddodau'r awyr y nos, y cytserau, Llwybr Llaethog, sêr saethu, lloerennau, hyd yn oed yr Orsaf Ofod Ewropeaidd pan fydd yn pasio nosweithiau clir. Rhyfeddol!

Gwrthryfel Difodiant Machynlleth
Cyfarfod ar lawnt Canolfan Owain Glyndwr bob pythefnos rhwng 7- 8.30pm. Cyfarfod nesaf: Dydd Mawrth 28 Medi. Stondin marchnad Machynlleth wythnosol. Ymunodd grŵp lleol â miloedd yn Llundain am bythefnos o gamau di-drais amrywiol, creadigol, bywiog, gan gynnwys targedu Dinas Llundain: mae'r diwydiant cyllid yn gyrru'r economi carbon uchel. Gweler mwy: https://extinctionrebellion.uk/category/newsletter/ Camau gweithredu lleol sy'n targedu Barclays: rhowch y gorau i fuddsoddi mewn tanwydd ffosil! Cynllunio ar gyfer mynd i COP26 yn Glasgow ym mis Tachwedd.

Pethau da yn digwydd yn lleol
> Galw clir am lwybrau beicio a cherdded diogel ar hyd yr A487 Aberystwyth – Machynlleth
> Ecodyfi yn llwyddo i sicrhau cyllid o £ 700K i weithio ar Tyfu Dyfi - bwyd, natur a lles, mewn partneriaeth â Mach Maethlon, Gwarged Bwyd Aber, CAT, Aber Uni, Garden Organic a Fforwm Cymunedol Penparcau. Nod y prosiect agroecolegol 2 flynedd hwn yw rhoi hwb yr economi fwyd leol a chynnwys mwy o bobl wrth dyfu bwyd yn ardal Biosffer Dyfi.
> Jules Russell yn lansio menter biochar carbon-negyddol. Cyswllt: artisan.en.bois@googlemail.com

Camau y gallwch chi eu gwneud
> Dywedwch wrth y llywodraeth beth i'w amddiffyn yn COP26 trwy hinsawdd.cymru
> Diffoddwch eich injan pan fydd eich car yn llonydd, a gyrrwch lai
> Dechreuwch sgwrs hinsawdd - sut mae'r bobl o'ch cwmpas yn teimlo am newid yn yr hinsawdd?

Diweddariad byd-eang - rydym yn rhedeg allan o amser! ~ Paul Allen

Wedi'i ryddhau ym mis Awst, mae Chweched Adroddiad Asesu'r Panel Rhynglywodraethol ar Newid Hinsawdd (IPCC), Newid Hinsawdd 2021: Sail y Gwyddor Ffisegol yn ddarllen hanfodol gan ei fod yn cynnig y ddealltwriaeth fwyaf diweddar o newid yn yr hinsawdd, gan ddod â'r datblygiadau diweddaraf yn yr hinsawdd ynghyd. gwyddoniaeth, a chyfuno sawl llinell o dystiolaeth.

Sefydlwyd yr IPCC gan y Cenhedloedd Unedig a Sefydliad Meteorolegol y Byd ym 1988 i ddarparu asesiadau gwyddonol rheolaidd i arweinwyr gwleidyddol ar newid yn yr hinsawdd, ei oblygiadau a'i risgiau. Mae'r adroddiad newydd hwn yn ei gwneud yn glir oni bai bod gostyngiadau ar raddfa fawr ar unwaith mewn allyriadau nwyon tŷ gwydr, efallai y bydd cyfyngu cynhesu i gyflawni Cytundeb Paris 2015 y tu hwnt i'w cyrraedd yn fuan.

Mewn byd sy'n wynebu tân, llifogydd a newyn, mae'r adroddiad hwn yn cynnig tystiolaeth gadarn bod yn rhaid i ddynoliaeth ddefnyddio ynni yn llawer mwy effeithlon a newid yn gyflym o olew a nwy i ynni adnewyddadwy. Gellir distyllu cannoedd o wyddonwyr hinsawdd, miloedd o astudiaethau ymchwil, wyth mlynedd o waith - gan adeiladu ar fwy na thri degawd o ymchwil cyn hynny - i neges glir: rydym yn rhedeg allan o amser! Dim ond toriadau cyflym mewn allyriadau nwyon tŷ gwydr y degawd hwn all ein hatal rhag codi tymereddau byd-eang i raddau trychinebus. Rhaid i ni i gyd anfon ein lleisiau i godi uchelgais ar gyfer COP26 a dod â'r atebion yn fyw yma ym Machynlleth! https://www.ipcc.ch/report/sixth-assessment-report-working-group-i/

Digwyddiadau
Digwyddiadau cael llwybrau Beicio a Cherdded Mwy Diogel:
Plascrug Ave. Aberystwyth 9-10.30am / Cletwr, Tre'r Ddol 11.30-12.30, 19.09.21 Galwad am lwybrau beicio a cherdded mwy diogel

Taith teuluol beciau Derwenlas-Machynlleth 1.00
Ein Cymuned, Ein Hinsawdd. Lawnt Plas. 1-4pm. 19.09.21

Machynlleth Climate Action #2

Welcome to the second edition of Machynlleth Climate Action Newsletter! We hope you enjoy reading about what people are doing locally, and connect with any initiatives you are interested in. Contact Freya with ideas for this newsletter, or to be put in touch with any of the initiatives featured: freya@ecodyfi.cymru 07845774642.

Energy-Efficiency in Homes – project launch! We'll be able to see where heat escapes from our homes and learn about energy-saving measures we can do, with the new community thermal imaging cameras and the new local 'Energy Champion', Giulio Mescia. Giulio has been awarded with support from the Citizens Advice's Big Energy Saving Network. Giulio will be delivering free support helping people save money and keep their houses warm. The support focuses on, but is not limited to, people most in need of saving on energy bills and who may be eligible to access further support, grant funding, and discounts but may not be aware of it (including BAME, disabled, people with young children, mental health, social housing, unemployed, older people). If you or your organisation is linked with any of these groups, or are simply interested in knowing more about saving on energy bills, please drop a line to giulio@ecodyfi.cymru

Image: octopus.energy.Viewing a house through the thermal imaging camera.

Biodiversity in St Peter's Churchyard

With the agreement of the church warden a small section (approx. 20x20m) of St Peter's churchyard was left uncut in spring/summer 2021. A survey of the flowering plants and grasses in mid-August found 27 species of varying abundance. At the end of August Tom Brown and David Elias cut and cleared half the area and stacked the arisings for compost. The other half, with the agreement of the church warden, was left uncut to provide some continuity of long vegetation for invertebrate life. Next year the cutting pattern will be reversed. We hope over time this work will enhance the diversity of plant and animal in the churchyard. There is an option on including a larger area of the ground if enough labour to cut and cart were available. Biodiversity Group meets 1st Tuesday every month, 6.30pm Gerddi Dro Ddyfi Gardens.

Town Council's Energy in the Plas Panel

Machynlleth Town Council has set up 2 panels to involve councillors and members of the community. The one to look at the energy in the Plas has already met and so far has been discussing many possibilities for saving energy. The one to discuss the implementation of the rest of the action plan has yet to meet. If you are interested contact Ann MacGarry - ann.macgarry@machynlleth-tc.gov.uk

Success in changing Street Lighting in Bont Dolgadfan ~ Fiona Cauley

I live in a hamlet with five streetlights, and became aware last winter that three of these were switched off around midnight. The other two stayed on all night, shining a lot of light into a few houses. I asked the council (Powys) if they could switch off the last two in alignment with the others. I

found out through online research that Powys had suggested introducing reduced street lighting as a budgetary measure a few years ago but that it had not met with universal acceptance from the public; and subsequent energy-saving (exchanging the bulbs for LED bulbs) measures had been carbon-effective but, of course, cost money. I tried to talk to Powys County Council, using their contact form, telephoning and emailing. It took several attempts and I did have to keep up my resolve. However, after roughly 4 weeks of communications, I was rewarded with the good news that Mr L. Williams, Project Officer for Highways, Transport & Recycling at Powys Council would indeed organise for the final two street lights in Bont to co-ordinate their lighting times with the other three. So, since mid-April 2021, we have enjoyed a sense of budget- and carbon-saving for the Council, but far more importantly, have now the pleasure of no public lights from 11.30pm, so that we can enjoy the wonders of the night sky, the constellations, Milky Way, shooting stars, satellites, even the European Space Station when it passes on clear nights. Wonderful!

Extinction Rebellion Machynlleth

Meet on Canolfan Owain Glyndwr lawn fortnightly 7-8.30pm. Next meeting: Tues 28th Sep. Weekly Machynlleth market stall. Local group joined thousands in London for 2 weeks of diverse, creative, vibrant non-violent actions, including targeting City of London: finance industry is driving the high-carbon economy. See more: https://extinctionrebellion.uk/category/newsletter/ Local actions targeting Barclays: stop investing in fossil fuels! Planning for going to COP26 in Glasgow in November.

Good things happening locally

> Clear demand for safe cycle and walking paths all along A487 Aberystwyth – Machynlleth

> Ecodyfi successful in securing £700K funding to work on Tyfu Dyfi - food, nature and wellbeing, in partnership with Mach Maethlon, Aber Food Surplus, CAT, Aber Uni, Garden Organic and Penparcau Community Forum.This 2 year agroecological project aims to boost the local food economy and involve more people in growing food in the Dyfi Biosphere area.

> Jules Russell launches carbon-negative biochar initiative. Contact: artisan.en.bois@googlemail.com

Actions you can do

> Tell government what to protect at COP26 through climate.cymru

> Switch off your engine when your car is stationary, and drive less

> Start a climate conversation – how do the people around you feel about climate change?

Global up-date – we are running out of time! ~ Paul Allen

Released in August, the Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) Sixth Assessment Report, Climate Change 2021: The Physical Science Basis is essential reading as it offers the most up-to-date understanding of climate change, bringing together the latest advances in climate science, and combining multiple lines of evidence.

The IPCC was established by the United Nations and the World Meteorological Organization in 1988 to provide political leaders with regular scientific assessments on climate change, its implications and risks. This new report makes it clear that unless there are immediate large- scale reductions in greenhouse gas emissions, limiting warming to deliver the 2015 Paris Agreement may soon be beyond reach.

In a world facing fire, floods and famines, this report offers robust evidence that humanity must use energy much more efficiently and rapidly switch from oil & gas to renewables. Hundreds of climate scientists, thousands of research studies, eight years of work – building on more than three decades of research before that – can be distilled into a clear message: we are running out of time! Only rapid cuts in greenhouse gas emissions this decade can prevent us from raising global temperatures to a disastrous extent. We all must send our voices to raise ambition for COP26 and bring the solutions to life here in Machynlleth! https://www.ipcc.ch/report/sixth-assessment-report-working-group-i/

Events

Safer Cycling & Walking Events:

Plascrug Ave. Aberystwyth 9-10.30am / Cletwr, Tre'r Ddol 11.30-12.30, 19.09.21 *Call for safer cycling and walking routes*

Family cycle ride Derwenlas-Machynlleth 1pm

Our Community, Our Climate. Plas lawn. 1-4pm. 19.09.21 *Climate, Nature, and Community Activities*